

МЕТОДИЧНІ ПОРАДИ ПЕДАГОГАМ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЩОДО ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Олена Полякова,
*старший викладач кафедри дошкільної та
початкової освіти Інституту післядипломної
освіти Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка*

У 2024/2025 навчальному році освітній процес у 1 – 4 класах спрямовують на реалізацію Державного стандарту початкової освіти з урахуванням досягнень впровадження концептуальних засад реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та подолання викликів, зумовлених особливостями освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Важливими напрямками освітньої діяльності стають:

- ✓ посилення заходів безпеки життєдіяльності, зокрема просвіта щодо цивільного захисту;
- ✓ посилення роботи щодо забезпечення соціально-емоційного розвитку, зокрема і формування навичок самозарадності;
- ✓ психологічний супровід освітнього процесу в умовах воєнного часу;
- ✓ актуалізація національно-патріотичного виховання, формування громадянської позиції;

У 2024/2025 навчальному році оцінювальну діяльність здійснюють відповідно до Методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 № 813, можна переглянути за

покликанням: <https://imzo.gov.ua/2021/07/15/nakaz-mon-vid-13-07-2021-813-pro-zatverdzhennia-metodychnykh-rekomendatsiy-shchodo-otsiniuvannia-rezul-tativ-navchannia-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/>

та порад щодо оцінювання результатів навчання здобувачів початкової освіти та їх фіксація на носіях зворотного зв'язку між учасниками освітнього процесу, запропонованих у додатку 2 листа МОН від 19.08.2022 № 1/9530-22 (с. 13-26).

Можна переглянути за покликанням:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.2.pochatkova.osvita.20.08.2022.pdf>

Привертаємо увагу до прикінцевих положень рекомендацій: «Ці методичні рекомендації з питань оцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів мають рекомендаційний характер».

У 1 – 4 класах закладів загальної середньої освіти здійснюють формувальне та підсумкове (річне) оцінювання. У 1 – 2 класах оцінювання навчальних досягнень учнів виражають вербальною оцінкою (оцінювальним судженням), у 3 – 4 класах за рішенням педагогічної ради може використовуватись як вербальна, так і рівнева оцінка.

Формувальне оцінювання – це процес збору, аналізу та інтерпретації інформації про досягнення здобувачів освіти з метою покращення їхнього навчання та розвитку.

Формувальне оцінювання — це оцінювання, яке мотивує дітей вчитися.

Учитель може підкоригувати учня, надати зворотний зв'язок у процесі навчання. Процес формувального оцінювання має свій дизайн. Важливою є мета оцінювання. Необхідно розуміти, навіщо використовуємо формувальне оцінювання, що воно нам дасть і чим відрізняється від традиційного. Це допоможе змінити культуру оцінювання в класі.

Запитайте себе:

- Який очікуваний результат навчання?
- Що я хочу знати про навчання моїх учнів?
- Як я оцінюватиму учнів — письмово, усно, візуально, кінестетично?
- Коли я буду оцінювати — у процесі пояснення матеріалу чи після?
- Що мені знадобиться для формувального оцінювання учнів?
- Хто проводитиме оцінювання? Це буде взаємооцінювання чи оцінюватиме вчитель?

- Хто буде оцінений — окремі учні, група чи весь клас?

Перевірте себе, чи проводите ви в класі «оцінювання для навчання»:

- У класі більше цінуються ідеї, висловлені учнями, а не готові відповіді.
- Учні знають очікувані результати навчання та критерії успіху.
- Учні готові ризикувати, їх не лякають і не зупиняють помилки.
- Учні вміють аналізувати, надавати й отримувати відгуки.
- Учні відповідають за своє навчання.
- Учитель — не єдине джерело знань. Учні вміють користуватися принципом «Запитай у трьох, перш ніж запитати в мене». Так підвищуються комунікативні навички учнів.
- Учитель є фасилітатором у класі: він розуміє, як допомогти учням працювати в групі, досягати результатів за допомогою настанов чи зворотного зв'язку.

Отже, учень має зрозуміти, що необхідно робити, щоб досягти очікуваних результатів навчання. А саме:

- Куди я йду?
- Де я перебуваю тепер?
- Що я маю робити, щоб досягти поставленої мети?

Яка ж роль учителя в цьому процесі? На рівні «Куди я йду?» вчитель надає учням чітке та зрозуміле бачення навчальної мети та кінцевого результату. На рівні «Де я тепер?» учитель допомагає учням ставити власні цілі, надає постійний описовий зворотний зв'язок та навчає учнів оцінювати власні досягнення. На рівні «Що я маю робити, щоб досягти поставленої мети?» вчитель за результатами оцінювання визначає подальші кроки в навчанні учнів. Зокрема, надає інструкцію, орієнтовану на потреби кожного учня, та дає можливість здобувачам освіти відстежувати власні успіхи в навчанні, розмірковувати над ними та за потреби удосконалювати їх.

Одним з головних принципів формувального оцінювання є надання зворотного зв'язку. Здобувачі освіти не лише отримують оцінні судження, але і розуміють, в чому саме полягають їхні сильні та слабкі сторони, і як вони

можуть покращити свої результати. Це сприяє активній участі учнів у власному навчанні та розвитку.

Описовий зворотний зв'язок від учителя надає дорожню карту, у якій зазначено, де перебуває дитина в процесі отримання знань і що вона може зробити, щоб покращити свої результати навчання.

Рекомендуємо вчителям початкових класів, під час надання зворотного зв'язку, скористатися такими матеріалами:

Фідкевич О.Л., Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: теорія і практика формуального оцінювання у 3 - 4 класах закладів загальної середньої освіти для педагогічних працівників» за покликання:

[https://lib.iitta.gov.ua/736395/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%203-4%20\(1\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/736395/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%203-4%20(1).pdf)

У контексті компетентнісного підходу формувальне оцінювання відбувається постійно, на кожному уроці та під час позаурочної навчальної діяльності (проектна діяльність, виконання домашнього завдання) у різних формах (оцінювання вчителем, взаємооцінювання, самооцінювання). Формувальне оцінювання показує реальний учнівський навчальний досвід, який можна фіксувати через спостереження, приклади дитячих робіт, портфоліо.

Також пропонуємо вчителям початкової школи переглянути методичні кейси, щодо організації освітнього процесу в 2024-2025 навчальному році, які розміщені на сайті «Початкова школа: від А до Я» за покликанням:

<https://cdpo.ippo.kubg.edu.ua/>

та на сайті кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти за покликанням: <https://dpo.ippo.kubg.edu.ua/>